

DESEMBER 2021

HANDBÓK UM VELFERÐ OG ÖRYGGI
BARNA Í GRUNNSKÓLUM

PATREKSSKÓLI

Efnisyfirlit

Inngangur	3
Lög, reglugerðir, námskrár og fleira sem gildir um grunnskóla.....	3
Velferð barna og ungmenna.....	3
Sýn skólans á velferð	4
Tilkynningaskylda til barnaverndarnefnda	6
Jákvæður skólabragur	6
Netöryggi.....	6
Forvarnir og fræðsla	7
Grunnupplýsingar um nemanda vegna slysa og bráðaveikinda.....	7
Hringt á sjúkrabíl og sjúkrakassi sóttur	8
Viðbrögð gagnvart vitnum og öðrum börnum á slysstað.....	9
Tilkynning til foreldra um slys á barni	9
Skráning slysa í skólum.....	9
Lögregluskýrsla.....	10
Viðbrögð við jarðskjálfta	10

Inngangur

Handbókin er unnin upp úr handbók sem mennta- og menningarmálaráðuneytið og Sambands íslenskra sveitarfélaga vann sameiginlega með hliðsjón af reglugerð nr. 657/2009 um gerð og búnað grunnskólahúsnaðis og skólalóða. Handbókina í heild sinni er að finna [hérna](#) en nýttir eru þeir þættir sem henta Patreksskóla.

Handbókin er fyrst og fremst ætluð sem uppflettirit til að auðvelda notendum að fylgja eftir þeim lögum og reglugerðum sem gilda um grunnskólann og umhverfi hans. Mikilvægt er að í öryggishandbók fyrir starfsfólk grunnskóla sé tæpt á öllum þeim þáttum sem koma fram í handbók þessari.

Handbókin tekur ekki til sértækra öryggismála vegna barna með bráðaofnæmi, líkamlega eða andlega sjúkdóma, eða fötlun þar sem fyrir hvert slíkt barn gæti þurft að gera sértækar ráðstafanir.

Lög, reglugerðir, námskrár og fleira sem gildir um grunnskóla

1. Aðalnámskrá grunnskóla
2. Barnalög, nr.76/2003
3. Barnaverndarlög, nr. 80/2002
4. Byggingarreglugerð, nr. 112/2012
5. Lög um almannavarnir, nr. 82/2008
6. Lög um grunnskóla, nr.91/2008
7. Lög um samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins (Barnasáttmálinn), nr. 19/2013
8. Lög um öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu, nr. 134/1995
9. Reglugerð um ábyrgð og skyldur aðila skólasamfélagsins í grunnskólum, nr. 1040/2011
10. Reglugerð um hollustuhætti, nr. 941/2002
11. Reglugerð um mat og eftirlit í grunnskólum og upplýsingaskyldu sveitarstjórna um skólalögd, nr. 658/2009
12. Reglugerð um meðhöndlun úrgangs, nr. 737/2003.
13. Reglugerð um notkun öryggis- og verndarbúnaðar í ökutækjum, nr. 348/2007
14. Reglugerð um gerð og búnað grunnskólahúsnaðis og skólalóða, nr. 657/2009
15. Reglugerð um öryggi leikfanga og markaðssetningu þeirra á Evrópska efnahagssvæðinu, nr. 944/2014
16. Reglugerð um öryggi leikvallatækja og leiksvæða og eftirlit með þeim, nr. 942/2002
17. Reglur um skólaakstur í grunnskóla, nr. 656/2009
18. Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, nr. 33/1944, með síðari tíma breytingum
19. Leiðbeiningar Sambands íslenskra sveitarfélaga á grundvelli 13. gr. reglugerðar um ábyrgð og skyldur aðila skólasamfélagsins í grunnskólum

Velferð barna og ungmenna

Skólinn er griðastaður barnanna og mikil ábyrgð hvílir á starfsfólki að hlúa að börnum og veita þeim öryggi í daglegu starfi. Velferð allra er sameiginlegt verkefni en félagsleg staða nemenda og starfsmanna er ólík. Það er mikilvægt að nemandi njóti bernsku sinnar og eigi góðar minningar úr skóla. Þegar fjallað er um velferð nemenda er horft til þriggja þátta, þeir eru:

- Félagslegt öryggi nemenda og að þeir séu metnir út frá eigin verðleikum.

- Tilfinningalegt öryggi nemenda sem finna væntumþykju annarra.
- Traust þar sem nemendur átta sig á að þeir geti treyst þeim sem eru að mennta þá.

Með ofbeldi er í þessari handbók átt við andlegt, líkamlegt og kynferðislegt ofbeldi í öllum birtingarmyndum þess.

Börnum skal tryggð í lögum sú vernd og umönnun sem velferð þeirra krefst (Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands). Markmið laga og reglugerða um skólahald er meðal annars að tryggja að nemendum líði vel. Mikilvægt er að þeir búi við öryggi og að gagnkvæmt traust ríki í skólasamfélaginu.

Sýn skólans á velferð

Bernsku- og unglingsárin eru mikilvægt skeið í ævi hvers einstaklings og eiga skólar að leitast við að haga störfum sínum í sem fyllstu samræmi við stöðu og þarfir barna og unglinga. Skólastarfið miðar að virkri þátttöku þeirra í lýðræðissamfélagi innan skóla sem utan. Í lögum um leik- og grunnskóla eru skýrar áherslur á öryggi og velferð og hvatt er til góðs og farsæls samstarfs allra sem að skólasamfélaginu koma. Allir geta verið sammála um að nemendur eigirétt á að eiga góðar minningar úr skóla hvort heldur er úr námi, félagslífi eða tilfinningalega. Barn sem líður vel í skóla, á góða vini og getur tekið beinan þátt í að móta góðan skóla er líklegur til að ná árangri í skóla og það hefur áhrif á skólabrag. Góður árangur barns í skóla hefur einnig áhrif á heilsufar þess. Barn sem býr við tilfinningalegt og félagslegt öryggi í skóla er líklegt til að geta metið stöðu sína og náð árangri á eigin forsendum.

Samkvæmt [reglugerð um ábyrgð og skyldur aðila skólasamfélagsins í grunnskólum, nr. 1040/2011](#) skulu skólar vinna sameiginlega sýn og stefnu um velferð og birta í skólanámskrá. Mikilvægt er að hvoru tveggja sé skilgreint, unnið sé að því að styrkja ímynd skólans og skapa sameiginlegan skilning meðal starfsmanna, nemenda, foreldra og grenndarsamfélagsins. Í skólasamfélaginu er lögð rækt við að vinna að almennri velferð nemenda og gegn andfélagslegri hegðun í hverju svo sem hún kann að birtast svo sem einelti, öðru ofbeldi og niðurlægingu.

Skólinn er, næst á eftir heimili barnsins, mikilvægasta umhverfi þess og þar mótast meðal annars félags- og tilfinningaþroski að hluta.

Í skólasamfélaginu á nemandi að fá tækifæri til að þroska og nýta hæfileika sína og njóta bernsku sinnar. Skólinn á, í samstarfi við foreldra, að kappkosta að fylgjast með og efla alhliða þroska allra barna, veita þeim hollt og hvetjandi uppeldisumhverfi og stuðla að öryggi þeirra og vellíðan. Samkvæmt aðalnámskrá eru starfshættir skóla og samskipti allra aðila ekki síður mikilvæg en önnur viðfangsefni til að ná markmiðum skólanna og stuðla að velferð og menntun. Starfshættir skólanna skulu mótast af umburðarlyndi og jafnrétti, lýðræðislegu samstarfi og ábyrgð.

Námsárangur byggir á forsendum nemandans sjálfs, samskiptum og samkennd með vinum og félögum og samskiptum við kennara, annað starfsfólk sem og af upplifun nemandans um eigin stöðu. Æskilegt er að nemandinn taki þátt í aðgerðum til að móta vinsamlegt umhverfi í skólanum. Foreldrar eru hluti af skólasamfélaginu og er mikilvægt að traust og virðing ríki milli heimilis og skóla. Foreldrar nemenda skulu gæta hagsmuna barna sinna. Þeir skulu hafa náið samráð við starfsfólk skóla, fylgjast með skólagöngu barna sinna og veita þær upplýsingar sem kunna að skipta máli fyrir skólastarfið og velferð barnanna. Foreldrum ber að greina skólanum frá þeim þáttum sem kunna að hafa áhrif á námsframvindu, ástundun og hegðun, svo sem um vanlíðan barna sinna og áföll sem gætu haft áhrif á skólagöngu þeirra, sem og þegar breytingar verða á högum þeirra og aðstæðum.

Í [reglugerð um ábyrgð og skyldur aðila skólasamfélagsins í grunnskólum, nr. 1040/2011](#) segir að skólastjórnendum og kennurum beri að eiga samstarf við foreldra um hegðun, líðan og samskipti

barna þeirra. Umsjónarkennarar skulu upplýsa foreldra reglulega um skólabrag og bekkjaranda og leita eftir uppbyggjandi samstarfi við foreldrahópinn um hvorutveggja. Þetta á einnig vel við um leikskóladeildina. Skólar eiga að hafa frumkvæði að því að stuðla að góðu samstarfi heimilis og skóla með það að markmiði að tryggja farsælt skólastarf, almenna velferð og öryggi nemenda. Kennurum og öðru starfsfólki ber að sýna fjölbreyttum fjölskyldugerðum, menningu og aðstæðum skilning og virðingu. Í leikskóla á að leggja áherslu á sjálfstæði og frumkvæði og hvetja hvert barn til að taka ábyrgð á sjálfu sér.

Í reglugerð um ábyrgð og skyldur aðila skólasamfélagsins í grunnskólum, nr. 1040/2011 eru eftirfarandi markmið:

- Að nemendur geti notið bernsku sinnar í skólastarfi, notið hæfileika sinna og séu öruggir í öllu starfi á vegum skólans.
- Að stuðla að ábyrgð nemenda á eigin námi, hegðun og samskiptum með hliðsjón af aldri, þroska og aðstæðum að öðru leyti.
- Að allir í skólasamfélaginu kappkosti í sameiningu að stuðla að og viðhalda góðum starfsanda og jákvæðum skólabrag, þar sem öryggi, vellíðan og heilbrigði eru leiðarljós.
- Að stuðla að góðu samstarfi og samráði milli foreldra og skóla um nám nemenda, hegðun og samskipti og stuðla að gagnkvæmu trausti allra aðila í skólasamfélaginu, gagnkvæmri virðingu, samábyrgð, kurteislegri framkomu og tillitssemi.
- Að haldið sé uppi námsaga þar sem tekið er tillit til þarfa nemenda, þroska og hæfni með áherslu á mannréttindi, jafnrétti, lýðræðisleg vinnubrögð og bann við mismunun af öllu tagi.
- Að hver grunnskóli setji sér skólareglur með skýrum viðbrögðum við brotum á reglunum, að úrræði og viðbrögð stuðli að jákvæðri hegðun og miði að því að rækta persónuþroska og hæfni nemenda.

Skólinn vinnur markvisst að forvörnum með því að stuðla markvisst að velferð barna og farsælli skólagöngu þeirra þar sem hugað er að andlegri, líkamlegri og félagslegri vellíðan. Fræðsla til starfsmanna, foreldra og nemenda er mikilvægur þáttur forvarna.

Góð heilsa er undirstaða velfarnaðar í námi og starfi og virkrar þátttöku í samfélaginu. Heilsa er skilgreind sem líkamleg, andleg og félagsleg velferð. Líðan barns hefur áhrif á sjálfsmynd þess, hvort það hefur trú á eigin hæfni og er áhugasamt og sýnir vilja og getu til að takast á við mismunandi viðfangsefni. Daglegar athafnir í skóla eiga að stuðla að líkamlegri og andlegri vellíðan barns og góðri heilsu. Í skólum gefst tækifæri til að efla heilbrigði og stuðla markvisst að velferð og vellíðan óháð efnahag og aðstæðum á heimili nemenda. Starfsfólk skóla skal ávallt bera velferð nemenda fyrir brjósti og leggja sig fram um að tryggja öryggi, vellíðan og vinnufrið til þess að þeir geti notið skólagöngu sinnar. Almenn menntun miðar að því að efla sjálfsskilning einstaklingsins og hæfni hans til að leysa hlutverk sín í flóknu samfélagi. Hugtakið hæfni felur í sér þekkingu og leikni og er samofið siðferðilegum viðhorfum nemenda. Nemendur þurfa að vita hvað þeir kunna og hvað þeir geta og hvernig best er að beita þekkingu sinni og leikni til að hafa áhrif á umhverfi sitt og bæta það. Hæfni er þannig meira en þekking og leikni, hún felur einnig í sér viðhorf og siðferðisstyrk, tilfinningar og sköpunarmátt, félagsfærni og frumkvæði.

Upplifun nemenda er mikilvægt atriði í að styrkja velferð þeirra. Það hvernig nemendur upplifa stöðu sína og gengi í skólanum hefur þar áhrif sem og ytri aðstæður eins og skólahúsnæði. Allt skiptir þetta máli og hefur mismikil áhrif á líðan nemenda. Hafa skal í huga að mælikvarði fullorðinna á þægilegu umhverfi þarf ekki að fara saman við mat barna og unglunga. Líðan nemenda og starfsfólks er könnuð reglulega samkv. innramati skólans.

Tilkynningaskylda til barnaverndarnefnda

Í barnaverndarlögum, nr. 80/2002, stendur að hverjum þeim sem stöðu sinnar og starfa vegna hefur afskipti af málefnum barna og verður í starfi sínu var við að barn búi við óviðunandi uppeldisskilyrði, verði fyrir áreitni eða ofbeldi, eða að barn stofni heilsu sinni og þroska í alvarlega hættu, sé skylt að gera barnaverndarnefnd viðvart. Sérstaklega er skólastjórum, kennurum, þroskaþjálfum og öðrum þeim sem koma að málefnum barna í skólasamfélaginu skylt að fylgjast með hegðun, uppeldi og aðbúnaði barna og gera barnaverndarnefnd viðvart ef ætla má að aðstæður barns séu óviðunandi. Tilkynningaskylda gengur framár ákvæðum laga eða siðareglna um þagnarskyldu viðkomandi starfsstétta.

Verklag vegna gruns um ofbeldi, vanrækslu eða áhættuhegðun barna er að finna [hérna](#).

Jákvæður skólabragur

Jákvæður skólabragur sem verndar og styrkir nemandann byggir meðal annars á þátttöku hans. Jákvætt námsumhverfi og gott skólahúsnæði stuðlar að góðum námsárangri. Skólastjóri sér til þess að skólareglur séu settar. Samskipta- og umgengnisreglur Patrekskóla er að finna í skólanámskrá sem alltaf er aðgengileg á vef skólans. Bæklingurinn skólareglur og „skýr mörk“ er leiðarvísir um góða hegðun og jákvæð samskipti í skólanum. Þar eru birtar þær reglur sem gilda um umgengni í skólanum og skólasókn. Einnig er fjallað um agaferla ásamt lýsingu á því hvernig unnið er að lausn samskiptamála. Grunnur agaferla og sáttmála um samskipti er byggður á Uppbyggingarstefnunni (Restitution) en skólinn starfar eftir þeirri stefnu. Samkvæmt þeirri uppeldisstefnu er nemendum hjálpað að bera ábyrgð á eigin námi og eigin hegðun.

Netöryggi

Myndbirtingar

Þegar hugað er að myndbirtingu á opnu svæði, þ.e. myndir sem eru öllum aðgengilegar, er gerður greinarmunur á því hvort um er að ræða mynd af viðburði (s.s. mynd af hópi skólabarna við leik og störf eða íþróttaliði) eða af tilteknum og jafnvel nafngreindum einstaklingi. Alla jafna mega fyrrnefndar myndir vera á opnum svæðum á meðan myndir af einstökum og jafnvel nafngreindum börnum eiga betur heima á læstum svæðum. Skólar geta gert ráð fyrir upplýstu samþykki fyrir myndbirtingu á sínum síðum, þ.e. að foreldrar og forsjáraðilar geti beðið um að engar myndir birtist af sínu barni, t.d. við innritun í skólann. Einnig er vert að huga að því hvaða skilmálar og höfundarréttarákvæði fylgja myndefninu. Hvatt er til varúðar og nærgætni við allar myndbirtingar af börnum á vegum skóla eða annarra aðila í æskulýðs og tómsundastarfi. Um allar myndbirtingar, hvort sem er á opnu eða læstu svæði, gilda eftirfarandi viðmið: **Börn skulu aldrei sýnd á niðrandi eða óviðeigandi hátt, t.d. þannig að þau séu nakin eða klæðalít, vansæl eða í erfiðum aðstæðum.**

Aðrar persónuupplýsingar

Skólar og aðrir sem sinna æskulýðs- og tómsundastarfi eru hvattir til að sýna varkárni þegar persónuupplýsingar eru annars vegar og fara ávallt eftir lögum um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga. Bakkjarlistar þar sem fram koma kennitala, heimilisfang, símanúmer og annað er við kemur nemendum eru á læstu svæði.

Slysavarnir og líkamlegt öryggi

Forvarnir og fræðsla

Mikilvægt er að allir starfsmenn skólans kunnir að bregðast við slysi á fumlusan hátt og er það á ábyrgð skólastjóra að svo sé. Allt starfsfólk skóla ber ábyrgð á börnum meðan þau eru í skólanum og verður að grípa inn í ef barn sýnir af sér hegðun sem getur leitt til slysa. Starfsfólk þarf að vera meðvitað um hvaða hættur geta leynst í skólum og umhverfi þeirra og hvar.

Grunnupplýsingar um nemanda vegna slysa og bráðaveikinda

Mikilvægt er að skólinn hafi grunnupplýsingar um nemendur í tengslum við bráðaofnæmi, sjúkdóma eða slys sem getur þurft að bregðast við fyrirvaralaust. Upplýsingarnar þurfa að vera skriflegar og þær geymdar á aðgengilegan hátt þar sem allt starfsfólk skólans veit um þær og getur nálgast þær þegar þörf krefur. Staðurinn þar sem sjúkrakassinn er geymdur og aðrar upplýsingar um viðbrögð við eldsvoða, slysum eða náttúruvá gæti hentað.

Foreldrar bera fyrst og fremst ábyrgð á að slíkar upplýsingar séu réttar. Í byrjun hvers skólaárs er mikilvægt að skólinn hafi frumkvæði að því að yfirfara upplýsingarnar í samráði við foreldra og fái ávallt upplýsingar um breytingar.

Nauðsynlegar upplýsingar um barn vegna slysa og bráðaveikinda:

- Nafn barns
- Kennitala barns
- Er barnið með ofnæmi? Nauðsynlegt er að skrá ofnæmi sem vitað er um
- Er barnið, fatlað eða með greindan sjúkdóm? Mikilvægt er að skrá tegund fötlunar, heiti sjúkdóms og nafn læknis sem annast barnið
- Tekur barnið lyf að staðaldri? Mikilvægt er að skrá heiti lyfs, magn og tímasetningu inntöku
- Skrá ber nöfn foreldra, heimilisfang, heimasíma farsíma, vinnusíma og vinnustað. Nauðsynlegt er að skrá heiti vinnustað og heimilisfang og deild ef um stóran stað er að ræða
- Skrá þarf nafn á þeim sem hafa á samband við ef ekki næst í foreldra, heimilisfang símanúmer, vinnusíma og vinnustað
- Taka þarf fram ef foreldrar eiga erfitt með að skilja eða tala íslensku og tilgreina móðurmál þeirra.

Að hefja skyndihjálp og sinna barni þar til sjúkrabíll kemur

Starfsfólk skóla, aðrir en skólahjúkrunarfræðingar, hefur ekki heimild til að meðhöndla áverka, slíkt er í höndum lækna og hjúkrunarfræðinga og þeirra sem öðlast hafa til þess sérstakt leyfi. Hlutverk starfsfólks skóla, þegar slys ber að höndum, er að greina, koma í veg fyrir frekari slys þar til sjúkrabíll kemur, en það er skilgreint sem skyndihjálp.

Hafa ber í huga að:

- Skyndihjálp er veitt út frá mati á ástandi barnsins og því haldið áfram þangað til sjúkrabíll er kominn.
- Í þeim tilfellum þar sem viðkomandi ræður ekki einn við að veita skyndihjálp óskar hann eftir aðstoð nærstaddra.
- Þegar enginn er til aðstoðar, verður viðkomandi að reyna sitt besta og bíða rólegur þangað til sjúkrabíll kemur.

Að koma ró á svæðið - Hinn slasaði gengur alltaf fyrir

Fyrstur á slystað

Mikilvægt er að sá sem kemur fyrstur á slystað taki yfir stjórnina, hafi hann til þess bæra þekkingu. Auk þess þarf hann að:

- Meta ástand þess slasaða út frá sinni kunnáttu í skyndihjálpi.
- Afla upplýsinga frá hinum slasaða eða vitnum.
- Meta hvort hringja á í Neyðarlínu 112.
- Veita skyndihjálpi.
- Meta hvort þörf sé á aðstoð annarra starfsmanna.

Fjögur skref skyndihjálpar

- Tryggja öryggi og koma þannig í veg fyrir frekari slys.
- Meta ástand hins slasaða til að greina hvort um lífshættulegt ástand er að ræða eða ekki. Aðstæður á vettvangi og umkvartanir slasaðra gefa strax góða mynd af ástandinu.
- Kalla til hjálpar, hringja í **Neyðarlínuna 112**.
- Veita viðeigandi skyndihjálpi á rólegan og yfirvegaðan hátt.

Greiningarstig áverka

Lægsta stig: Minniháttar skrámur og skurðir sem ekki þarfnast meðferðar á heilsugæslustöð eða á slyshadeild. Sár sem starfsmaður má meðhöndla og setja á einfaldar umbúðir. Dæmi: grunnt klór, kæling á kúlu, skolun á sandi úr auga.

Miðstig: Áverki sem starfsmaður metur að þarfnist meðferðar á heilsugæslustöð eða slyshadeild. Áverkinn er þess eðlis að foreldrar/forráðamenn geta farið með barnið á heilsugæslustöð, til tannlæknis eða á slyshadeild. Dæmi: handleggsbrot, skurðir sem þarf að sauma, tannáverkar, heilahristingur. Þó þessir áverkar þarfnist ekki sjúkrabíls í fyrstu geta þeir breyst í alvarlegt stig sökum þess að ástand barns versnar skyndilega. Það þarf starfsmaður að geta metið strax og hringt í Neyðarlínuna 112.

Alvarlegt stig: Áverkar sem falla undir þetta eru t.d. stórir brunar, meðvitundarleysi vegna höfuðáverka eða annarra hluta, fótbrott/lærbrott, aðskotahlutur í öndunarvegi, hjarta og öndunarstopp. Mikilvægt er að starfsmenn bregðist fúmlaust við og meti alvarleika ástandsins strax, virki viðbragðsáætlun, hefji viðeigandi skyndihjálparmeðferð og hringi strax í Neyðarlínuna 112.

Hringt á sjúkrabíl og sjúkrakassi sóttur

- Ef hringja þarf á sjúkrabíl er best að fá einhvern nærstaddan til þess svo ekki þurfi að yfirgefa barnið, það veitir því öryggi.
- Í þeim tilfellum þar sem ástandið er lífshættulegt (hjarta- og öndunarstopp, meðvitundarleysi eða köfnun) og enginn nærstaddur verður starfsmaður sjálfur og hringja í Neyðarlínuna 112.
- Mikilvægt er sá sem hringir geti gefið allar upplýsingar, H-in 3 (Hvar? Hver? Hvað?).
- Ef nauðsynlegt er að nota gögn úr sjúkrakassa má biðja þann sem fór í símann að taka hann með á bakaleiðinni. Ef það þolir ekki bið er mikilvægt að annar nærstaddur sé sendur að ná í sjúkrakassann.

Mikilvægt er að sá sem hringir í 112 gefi þeim sem svarar yfirlit yfir ástandið á fyrstu 30 sekúndum samtalsins en það eru H-in þrjú:

- H - HVAR VARÐ SLYSIÐ. NAFN SKÓLANS, HEIMILISFANG OG NÁKVÆMARI STAÐSETNING Á BARNI (mikilvægt er að taka fram ef barnið er úti á lóð og þá hvar, sérstaklega þar sem lóðir eru stórar).
- H - HVER ER ÞAÐ SEM HRINGIR: Kynna sig með fullu nafni og taka strax fram að verið sé að hringja úr skóla.
- H - HVAÐ KOM FYRIR, ALDUR OG KYN, HVER ER LÍÐAN VIÐKOMANDI (dæmi: Hinn slasaði heitir Jón Jónsson og er 10 ára, hann féll úr rólu og er mögulega fótbrottinn).

Viðbrögð gagnvart vitnum og öðrum börnum á slysstað

Mikilvægt er að færa áhorfendur (börn) af svæðinu sem fyrst þannig að þeir þurfi ekki að horfa upp á hinn slasaða.

Starfsfólk kannar hvaða börn urðu vitni að slysinu. Það þarf að tala sérstaklega við þau í rólegu umhverfi og útskýra fyrir þeim einfaldan hátt eftir þroska hvað gerðist, hvert var farið með þann slasaða (ef við á) og hvernig það fór. Útskýra þarf fyrir öllum börnum skólans hvað gerðist. Mikilvægt er að öll börn fái réttar upplýsingar hjá þeim fullorðnu eins fljótt og unnt er til að draga úr mögulegri hræðslu þeirra.

- Huga þarf að líðan þeirra barna sem verða vitni að slysi eða ofbeldi. Í þeim tilfellum þar sem um lífshættulega áverka er að ræða og tvísýnt er um útkomu hjá slasaða barninu er mikilvægt að kalla til aðila sem veitt getur áfallahjálp. Þetta er sérstaklega mikilvægt í þeim tilfellum þar sem börn látast.
- Ef slasaða barnið er fjarverandi í einhvern tíma er mikilvægt að leyfa félögum þess í skólanum að fylgjast með framvindu mála. Það er einnig mikilvægt fyrir hið slasaða barn að vera í samskiptum við skólann sinn og félagi.
- Þegar kallaður hefur verið til sjúkrabíll og lögregla getur það valdið ótta hjá börnum. Ef því verður við komið er æskilegt að lögreglan komi inn í skólastofu til barnanna og ræði við þau (sérstaklega í bekk barnsins sem slasaðist).
- Mikilvægt er að láta foreldra vita áður en börnin fara heim úr skólanum að kalla hafi þurft til sjúkrabíll og skýra frá helstu staðreyndum. Þetta á sérstaklega við foreldra í þeim bekk sem slasaða barnið tilheyrir en getur einnig átt við um aðra foreldra skólans eftir aðstæðum hverju sinni. Börn vilja gjarnan tala um það sem þau hafa upplifað og því mikilvægt að foreldrar hafi réttar upplýsingar til að geta rætt við börn sín og hjálpað þeim að jafna sig á því sem þau reyndu.

Tilkynning til foreldra um slys á barni

Slys sem ekki eru talin lífshættuleg

- Öll slys sem ekki eru talin lífshættuleg, t.d. beinbrot og skurðir, tilkynnir starfsfólk foreldrum. Æskilegt er að umsjónarkennari barnsins eða skólastjóri sjái um að hringja í foreldra.
- Mikilvægt er að sá starfsmaður sem hringir viti nákvæmlega um ástand barnsins og hver viðbrögð skólans voru til dæmis hvort hringt hefur verið á sjúkrabíl eða leitað ráða hjá heilsugæslu.

Símtalið

- Sá sem hringir kynnir sig með nafni og segir hvaðan er hringt
- Sá sem hringir á að vera rólegur og tala skýrt.
- Segja skal í stuttu máli frá því sem kom fyrir barnið og reynt að koma strax til skila hvað sé að. Mikilvægt er að tala varlega.
- Ef hringt hefur verið á sjúkrabíl er endað á að segja frá því og látið vita hvaða starfsmaður fór með barninu á sjúkrahús/heilsugæslu og hvert var farið.

Skráning slysa í skólum

Mikilvægt er að öll slys sem verða á börnum í skólum séu skráð á tiltekið slysaskráningarblað. Skráning slysa er mikilvægur hluti af innra og ytra eftirliti í skólans. Skólastjóri tekur saman í lok hvers árs hvar, hvenær og hvernig slys hafa átt sér stað og skoðar t.d. hvar hættur er að finna eða hvort eftirlit starfsfólks með börnum sé fullnægjandi.

Hvenær á að skrá slys í skóla?

Öll slys þar sem barn hefur hlotið það mikinn áverka að það þarfnast meðferðar hjá tannlækni, slyshadeild, sjúkrahúsi, heilsugæslustöð eða hjá sérfræðingi ber að skrá á slysaskráningarblað.

Ekki er ástæða til að skrá alla áverka. Minniháttar áverkar þar sem ekki er hætt á frekari afleiðingum ber ekki að skrá eins og kúla á enni, skrámur, grunnt klór og skolun á sandi úr auga.

Í þeim tilfellum þar sem skólastjóri óskar eftir því að slys sé skráð skal það gert.

Undirritun foreldra á slysaskráningarlaðið og afrit af því

Meginreglan er að foreldrar þurfa ekki að kvitta á slysaskráningarlaðið nema þar sem sveitarfélög hafa sett um það reglur að svo skuli vera. Hins vegar er nauðsynlegt að foreldri kvitti á slysaskráningarlaðið í þeim tilfellum þar sem starfsmaður skóla hefur metið áverkann á þann hátt að það þurfi að fara með barnið til læknis/hjúkrunarfræðings en foreldri ákveður að fara ekki eftir þeim tilmælum. Er þetta gert til að tryggja að ekki verði hægt að ásaka starfsmann síðar fyrir vanrækslu. Dæmi um texta sem foreldrar eru beðnir um að skrifa neðst á skráningarlaðið: „Ég undirrituð móðir/faðir barnsins (nafn barns) hef tekið þá ákvörðun að fara ekki eftir tilmælum skólans um aðhlyningu fyrir barnið hjá slysadeild eða heilsugæslu“. Viðkomandi undirritar með dagsetningu, nafni og kennitölu.

Ekki er gert ráð fyrir því að foreldri fái sjálfkrafa afrit af slysaskráningarlaðinu nema að reglur sveitafélagsins kveði á um það. Foreldrum er heimilt að skoða blaðið og fá afrit af því.

Lögregluskýrsla

Ef alvarlegt slys verður í skóla eða slys sem veldur barni áverka sem hugsanlega getur tekið sig upp síðar á ævinni er mikilvægt að lögregluskýrsla sé gerð. Lögregluskýrsla greiðir fyrir afgreiðslu hjá tryggingarfélagum. Skýrslan er varðveitt hjá lögreglu. Skólastjóri getur óskað eftir afriti af henni ef þörf krefur.

Til að hægt sé að meta hvenær á að gera lögregluskýrslu þarf oft að bíða eftir að læknisskoðun hafi farið fram. Ef gerð er lögregluskýrsla á að upplýsa foreldra og rekstraraðila um það.

Slys á börnum sem gera skal lögregluskýrslu um:

- Öll alvarleg slys t.d. áverkar á innri líffærum, drukknun, umferðaslys.
- Höfuðhögg. Heilahristingur, brot, umtalsverð blæðing, bjúgur eða annar alvarlegur áverki.
- Brunaslys. Ef meira en 8-10% af líkamanum eru brenndur og sár eru djúp.
- Öll beinbrot. Sama hversu lítil þau virðast vera. Komi í ljós að grunur um beinbrot er ekki réttur og barnið aðeins tognað illa þá er óþarfi að gera lögregluskýrslu.
- Tannáverkar. Alla áverka á tönnum þar sem spurning er um að fullorðinstennur hafi skaddast, dottið úr, brotnað eða losnað.
- Augnáverkar. Alla alvarlega augnáverkar t.d. skerðingu sjón.
- Klemmuáverkar. Ef fingur fer af eða hangir á húðþjötlun svo dæmi sé tekið.

Viðbrögð við jarðskjálfta

Við jarðskjálfta getur verið hættulegt að hlaupa út úr byggingu. Leita skal skjóls og vera kyrr á öruggum stað innandyrna, t.d. úti í horni við burðarveggi fjarri gluggum. Ef vaknað er upp við jarðskjálfta skal halda kyrru fyrir og nota kotta til að verja höfuð.

Viðbrögð við jarðskjálfta:

- Krjúpa, skýla höfði og halda sér í ef ekki er unnt að komast á opið svæði.
- Fara út í horn burðarveggja, KRJÚPA, SKÝLA höfði og HALDA sér ef unnt er.
- Fara í hurðarop, KRJÚPA, SKÝLA höfði og HALDA sér.
- Fara undir borð, KRJÚPA, SKÝLA höfði og HALDA í borðfót.